

План Тима за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВАЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Доношењем Закона о ратификацији Конвенције Уједињених нација о правима детета, Законом о основама система образовања и васпитања, Националним планом акције за децу наша земља се обавезала да предузме мере за спречавање насиља у породици, институцијама и широј друштвеној средини и обезбеди заштиту детета. Ради реализације овог циља ирашен је Посебни протокол за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама (у даљем тексту Посебни протокол).

Посебни протокол разрађује интерни поступак у ситуацијама сумње или дешавања насиља, злостављања и занемаривања, али пружа и оквир за превентивне активностирада унапређења стандарда за заштиту деце/ученика.

Насиље је сваки облик једанпут учињеног или поновљеног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства деце/ученика.

Насиље може имати следеће облике:

- Физичко
- Емоционално/психолошко
- Социјално
- Сексуално насиље и злоупотреба деце
- Насиље коришћењем информационих технологија
- Занемаривање и немарно поступање
- Експлоатација

Главна подручје рада: заштита деце/ученика основношколског узраста од свих облика насиља у школи.

ЗАДАЦИ ШКОЛЕ

У школи ћемо креирати климу у којој се:

- учи, развија, негује и подстиче култура понашања и уважавања личности;
- не толерише насиље;
- не ћути у вези са насиљем;
- развија одговорност
- сазнања о насиљу обавезују да се реагује

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

- Омогућавање услова у школи који деци и ученицима обезбеђују живот и рад који доприносе њиховом оптималном максималном развоју
- Интерес детета/ученика је примаран у односу на интерес свих одраслих који раде у школи или учествују у раду школе
- Обезбеђење поверљивости података и заштита права на приватност детета и ученика
- Учешће детета/ученика у свим фазама процеса заштите кроз благовремена и континуирана обавештења на начин који одговара њиховом узрасту и разумевању ситуације и кроз могућност да изразе своје мишљење;
- Протокол се односи на све ученике у школи без обзира на пол, узраст, породични статус, етничко порекло, и било које друге социјалне и индивидуалне карактеристике (боју коже, језик, вероисповест, националност, способности и специфичности детета)

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Општи циљ је унапређење квалитета живота ученика применом:

- мера превенције за стварање безбедне средине за живот и рад ученика
- мера интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање у школи

Специфични циљеви:

- Спровођење и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања.
- Укључивање свих интересних група (ученици, наставници, стручни сарадници, административно и помоћно особље, директор, родитељи, старатељи, локална заједница) у доношење и развијање програма превенције.
- Подизање нивоа свести свих укључених у живот и рад установе за препознавање насиља, злостављања и занемаривања.
- дефинисање процедура и поступака за заштиту од насиља и реаговања у ситуацијама насиља.
- Информисање свих укључених у живот и рад установе о процедурама и поступцима за заштиту од насиља и реаговање у ситуацијама насиља.

ЗАДАЦИ У ОБЛАСТИ ПРЕВЕНЦИЈЕ

- Упознавање са правном регулативом Општим и Посебним протоколом
- Израда Програма за заштиту деце / ученика од насиља
- Дефинисање улога и одговорности у примени процедура и поступака
- Развијање и поштовање богатства различитости и културе поашања у оквиру васпитно-образовних активности
- Организовање обука за ненасилну комуникацију и конструктивно решавање конфликта
- Организовање разговора, трибина, представа, изложби о безбедности и заштити деце/ученика од насиља
- Дефинисање правила понашања и последица кршења правила
- Развијање вештина ефикасног реаговања у ситуацијама насиља
- Умрежавање свих кључних носилаца превенције насиља(савет родитеља,школски одбор,ученички парламент,наставничко веће)

ЗАДАЦИ У ОБЛАСТИ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ

- Усклађена и доследна примена утврђених поступака и процедура у ситуацијама насиља
- Сарадња са релевантним службама
- Континуирано евидентирање случајева насиља
- Праћење и вредновање врста и учесталости насиља путем истраживања, запажања и провере
- Подршка деци која трпе насиље
- Рад са децом која врше насиље
- Оснаживање деце која су посматрачи насиља за конструктивно реаговање
- Саветодавни рад са родитељима

Сходно томе школа је формирала свој тим који ће радити и пратити реализацију предвиђеног програма.

ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ

Превентивне активности треба да буду у складу са циљевима Посебног протокола и предложеним задацима.

Превентивне активности установа креира у складу са анализом стања и увидом у присутност насиља у својој средини, а на основу:

- Учесталости инцидентних ситуација и броја пријава насиља
- Заступљености различитих врста насиља
- Броја повреда
- Сигурности објекта, дворишта

За анализу стања важни су:

- Процена реализованих обука за запослене и потреба даљег усавршавања
- Број и ефекти реализованих акција које промовишу сарадњу
- Степен и квалитет укључености родитеља у рад установе

- Доношење правила понашања и њихова доследна примена
- Активно учешће деце у планирању и реализацији превентивних активности
- Сарадња са другим институцијама
- Сарадња са родитељима
- Активирање школског и рекреативног спорта
- Разноврсна понуда слободних активности

ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ

Да би интервенција у заштити деце-ученика била планирана и реализована на најбољи начин, неопходно је узети у обзир следеће критеријуме:

- Да ли се насиље дешава или постоји сумња
- Где се дешава – да ли се дешава у установи или ван ње
- Ко су актери насиља, злостављања и занемаривања
- Облик и интензитет насиља, злостављања и занемаривања

На основу ових критеријума врши се процена нивоа ризика за безбедност детета и одређују поступци и процедуре .

У складу са проценом нивоа ризика доноси се одлука о начину реаговања:

- Случај се решава у установи
- Случај решава установа у сарадњи са другим установама
- Случај се прослеђује надлежним установама

Сви у установи треба да буду информисани о томе ко су чланови тима; имена и бројеви телефона треба да буду истакнути на видном месту. Чланови тима треба у различитој мери да буду укључени у рад, с обзиром на осетљивост теме и професионалне компетенције.

ЗАДАЦИ ТИМА СУ ДА:

- Учествују у обуци за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања
- Информишу и пруже основну обуку за све запослене у школи о превенцији, препознавању и реаговању на насиље.
- Координирају израду и реализацију Програма заштите ученика (превентивне активности)
- Организују упознавање родитеља и ученика са Програмом о заштити ученика
- Организују консултације у установи и процењују нивое ризика за безбедност ученика
- Прате и процењују ефекте предузетих мера
- Сарађују са релевантним установама.
- Организују евидентирање појава насиља
- Прикупљају документацију
- Извештавају стручна тела и органе управљања.

ПОТРЕБНЕ ВЕШТИНЕ:

- Квалитетна комуникација
- Умеће родитељства
- Вештине успешног наставника и одељењског старешине
- Медијација
- Менторски рад
- Круг : наставник-дете-родитељ-заједница

КОРАЦИ И ПОСТУПЦИ ПРИ ИНТЕРВЕНЦИЈИ

СВАКА ОСОБА КОЈА ИМА САЗНАЊЕ О НАСИЉУ, ЗЛОСТАВЉАЊУ И ЗАНЕМАРИВАЊУ ДУЖНА ЈЕ ДА РЕАГУЈЕ.

1. Откривање
2. Прекидање, заустављање насиља или обавештавање одговорне особе
3. Хитна акција
4. Смиривање ситуације
5. Прикупљање информација
6. Консултације
7. Обавештавање стручне службе у школи
8. Консултовање са службама изван школе – у зависности од сложености ситуације.

ИНТЕРВЕНЦИЈА:

За ефикасну интервенцију у оквиру саме установе неопходно је успоставити унутрашњу заштитну мрежу и да се одреди ко, када и на који начин интервенише. Уколико постоји сумња о тежим облицима насиља, обавезно се укључују друге институције и тада је реч о спољашњој заштитној мрежи.

Непосредни саветодавни рад са децом која трпе и чине насиље обавља психолог школе, дефектолог или социјални радник. Психолог наставља индивидуални рад са децом на измени понашања.

Најчешћи облици насиља условно су сврстани на три нивоа.

1. Ситуације на првом нивоу, које се дешавају између деце, углавном решава наставник, одељенски старшина.
2. На другом нивоу ситуација се решава у сарадњи са Тимом у оквиру унутрашње мреже.
3. На трећем нивоу неопходно је укључивање спољашње мреже.

За решавање свих облика насиља које чине одрасли над децом неопходно је укључивање Тима, директора и/или других институција.

Након откривања насиља и обављених консултација ТИМ ДОНОСИ ОДУКУ О ПРЕДУЗИМАЊУ АКЦИЈА:

- Информисање родитеља/старатеља ученика (позивају се непосредно после насиља и у време консултација)
- Организовање посебних програма оснаживања деце за конструктивно поступање у ситуацијама насиља.
- Укључивање надлешних служби: Здравствена служба, ПУ, ЦЗС (уколико је потребно).

Напомена: У случајевима у којима је постојала сумња за насиље, прати се понашање потенцијалних учесника (одељенски старшина, предметни наставници, стручна служба).

ПРАЋЕЊЕ ЕФЕКТА ПРЕДУЗЕТИХ МЕРА

Тим за заштиту ученика од насиља у обавези је да у сарадњи са запосленима у установи и релевантним установама прати ефекте предузетих мера и активности због планирања новог циклуса Програма заштите ученика од насиља.

Потребно је пратити:

- понашање деце које је трпело насиље и детета које је вршило насиље
- како реагују пасивни посматрачи
- шта се дешава у групи, одељењу
- колико родитељи сарађују
- како функционише Тим и унутрашња заштитна мрежа
- колико су друге институције укључене и који су ефекти тога

ЕВИДЕНЦИЈА И ДОКУМЕНТАЦИЈА

Евиденцију води:

1. Одељенски старшина, наставник, васпитач
2. Тим – уколико се укључи у интеграцију
3. Стручна служба

У обрасце се уписује шта се догодило, ко су учесници, како је пријављено насиље, последице, исходи предузетих корака, како су укључени родитељи, стручна служба итд.

Разредни старшина, стручна служба у **обавези су да воде евиденцију** о појавама насиља. Одељенске старшине и васпитачи у боравку имају посебне фасцикле у које бележе различита запажања о понашању деце, коментаре друге деце, родитеља, колега. Ове белешке се периодично анализирају на нивоу Тима, одељенског и наставничког већа и др.

Тим за заштиту деце и ученика од насиља води евиденцију о случајевима насиља који захтевају њихово укључивање.

Документација се чува на сигурном месту, код директора, како би се обезбедила поверљивост података.

ЕВИДЕНЦИЈА НАСИЛНОГ ПОНАШАЊА:

Датум настанка ситуације _____

Место:

- у дворишту школе
- у ходнику
- у тоалету
- у учионици/боравку
- на путу до школе

Време:

- пре доласка у установу
- после доласка
- на часу: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.
- на одмору
- у току активности
- у току слободног времена
- за време ужине

Начин откривања/уочавања:

- личним увидом
- дојавом посматрача
- дојавом родитеља
- посредно (сандуче, телеф. пријава)
- уочавањем знакова
- дојавом особе која је доживела насиље
- од _____

насилне ситуације:

Учесници

Особа која врши насиље (подвуци и унеси име)	Особа која трпи насиље (подвуци и унеси име)
Учесник: М/Ж Група/разред Група: Хомогеног узраста Хетерогеног узраста Истополна Хетерополна Одрасли: Васпитач Учитељ Предметни наставник Одељенски старешина Дежурни наставник Техничко особље Административно особље Стручни сарадник Директор Родитељ (сопствени/туђи)	Учесник: М/Ж Група/разред Група: Хомогеног узраста Хетерогеног узраста Истополна Хетерополна Одрасли: Васпитач Учитељ Предметни наставник Одељенски старешина Дежурни наставник Техничко особље Административно особље Стручни сарадник Директор Родитељ (сопствени/туђи)

Насилна ситуација се:

- дешава први пут
- понавља више пута

Кратак опис насилне ситуације:
Врста интервенције:
Предложене мере заштите и начини праћења и спровођења предузетих мера:
Предложене мере заштите и начини праћења предузетих мера:
Вредновање и процена ефикасности предузетих мера:

Датум пријаве

Подносилац пријаве насилне ситуације

Програм заштите деце / ученика од насиља, злостављања и занемаривања сачињен је на основу посебног протокола и правилника о поступању у ситуацијама насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним институцијама. Програмом су дефинисане и разрађене превентивне и интервентне активности чији је основни циљ превенција и сузбијање свих видова насиља у школској средини.

ЦИЉ: Учинити школску средину што безбеднијим и подстицајнијим местом за сву децу и ученике.

Задачи Тима за заштиту деце / ученика од насиља, злостављања и занемаривања:

- израда, реализација и евалуација програма заштите деце / ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
- информисање ученике, запослене и родитеље о планираним активностима и могућностима тражења подршке и помоћи од Тима за заштиту;
- учествује у обукама и пројектима за развијање компетенција потребних за превенцију насиља, злостављања и занемаривања;
- предлаже мере за превенцију и заштиту, организује консултације и учествује у процени ризика и доношењу одлука о поступцима у случајевима сумње или дешавања насиља, злостављања и занемаривања;
- укључује родитеље у превентивне и интервентне мере и активности;
- прати и процењује ефекте предузетих мера за заштиту ученика и даје одговарајуће предлоге директору;
- сарађује са стручњацима из других надлежних органа, организација, служби и медија ради свеобухватне заштите ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
- организује евидентирање појава насиља и пикупља документацију;
- извештава стручна тела и органе управљања.

**ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ/ УЧЕНИКА ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И
ЗАНЕМАРИВАЊА**

АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ	САРАДНИЦИ	НАЧИН ПРАЋЕЊА
Евалуација - анализа и израда извештаја о реализацији Програма за заштиту деце од насиља за протеклу школску годину.	Тим за заштиту ученика	Директор, стручна служба, руководиоци стучних тела, одељењске старешине	Свеске праћења, протоколи, педагошка документација, база података
Израда Програма заштите ученика од насиља за текућу школску годину. Укључује у програм заштите ученике, родитеље, наставнике и запослене у школи.	Координатор школског тима	Стручна служба, руководиоци стучних тела, Савет родитеља, Ученички парламент	Педагошка документација, извештаји
Планира и учествује у реализацији обука за све запослене са циљем развоја компетенција потребних за превенцију, препознавање, процену и реаговање на појаву насиља, злостављања и занемаривања.	Тим за заштиту ученика	Директор, стручна служба, руководиоци стучних тела	Педагошка документација
Организује упознавање ученика, родитеља/старатеља и локалне заједнице са Општим протоколом за заштиту деце од злостављања и занемаривања и Посебним протоколом.	Одељењске старешине	Директор, стручна служба, Савет родитеља	Педагошка документација
Укључивање у рад Тима представнике Ученичког парламента.	Тим за заштиту	Стручна служба, сарадник Ученичког парламента	Свеска праћења
Организовање консултација у школи и процењивање ризика и доношење одлука о поступцима и процедурама у случајевима сумње или дешавања насиља.	Одељењске старешине и ученици	Директор, стручна служба, релевантне институције	Педагошка документација, извештаји, анкете
Организовање и реализација анкетног истраживања за родитеље ученика: "Процена безбедности ученика".	Тим за заштиту	Директор, стручна служба	Анкета, извештај
Обележавање 16. новембра Међународног дана толеранције	Наставник грађанског, веронауке, ученици, одељењске старешине млађих разреда	Тим за заштиту	Педагошка документација, извештаји, радови, панои
Јавни час о холокаусту (последиче најтежег облика насиља у историји човечанства)	Наставници историје, одељењске старешине млађих разреда	Тим за заштиту	Педагошка документација, извештаји
Обележавање 18. октобра Светског дана заштите од трговине људима	Ученици, одељењске старешине, Тим за заштиту	Центар за социјални рад, Црвени крст, ПУ Крагујевац	Педагошка документација, извештаји, радови, панои
Организовање и реализација предавања	Наставник	Тим за заштиту,	Педагошка

за наставнике: „Дигитално насиље“-како га препознати и како реаговати	информатике и рачунарства	одељењске старешине	документација, извештаји
Организовање и реализација радионице за наставнике: "Ненасилно решавање сукоба"	Педагог-психолог	Тим за заштиту	Педагошка документација, извештаји
Ажурирање базе података о евидентираном насиљу	Психолог- психолог	Тим за заштиту, одељењске старешине	Пријаве, база података
Развијање културе понашања и толеранције различитости-ЧОС	Одељењске старешине, ученици	Наставници	Педагошка документација
Израда паноа и презентација на тему ненасиља	Ученички парламент, наставници	Тим за заштиту	Радови, документација, панои
-Јачање сарадње са институцијама из локалне заједнице у циљу превенције и сузбијања насиља: -Сарадња са другим основним школама-ширење позитивног искуства школе без насиља; -Сарадња са ПУ и организовање трибина; -Сарадња са Центром за социјални рад и органозовање предавања.	Тим за заштиту, директор, стручна служба	Центра за социјални рад, Црвени крст, ПУ Крагујевац, основне школе	Педагошка документација, извештаји
Саветовалиште за родитеље: јачање свести о насиљу и начинима поступања- „ Да ли знамо како да заштитимо децу на интернету“	Наставник информатике и рачунарства	Наставник грађанског васпитања и одељењске старешине	Педагошка документација, извештаји
Васпитни рад са ученицима на превенцији дигиталног насиља: - „ Вредности, правила и реституција“ - „Трагови које остављамо на интернету“ -„Мере заштите на друштвеним мрежама" - „ Реаговање у случајевима дигиталног насиља“	Одељењске старешине, наставник информатике и рачунарства, психолог- педагог	Центар за социјални рад, Црвени крст, ПУ Крагујевац	Педагошка документација, извештаји
Васпитни рад са ученицима на превенцији трговине децом и младима: -„Феномен трговине људима (рањивост деце, утицај трауме, подаци о жртвама трговине људима на нивоу општине)	Наставници: Слободан Дробњак и Др Ненад Миладиновић , Тим за заштиту, одељењске старешине	Центар за социјални рад, Црвени крст, Школска управа, ПУ Крагујевац	Педагошка документација, извештаји
Појачан васпитни рад са ученицима: -праћење понашања ученика на часу; -праћење односа учесника насиља на часу и ван наставе уз помоћ дежурних наставника и школског полицајца; -примена заједничких активности, тимског рада како би учесници насиља успоставили другарске односе.	Одељењске старешине, психолог- педагог	Дежурни наставници, школски полицајац	Педагошка документација, извештаји
Пружање помоћ ученицима у решавању индивидуалних проблема или проблема са другима и индивидуално саветодавни	Одељењске старешине, педагог- психолог	Центар за социјални рад, Школска управа,	Педагошка документација, извештаји

рад са ученицима који имају проблеме у понашању		ПУ Крагујевац	
Интензивирање и индивидуализирање васпитног рада: -са починиоцима насиља -са жртвама насиља	Одељењске старешине, педагог-психолог	Центар за социјални рад, Школска управа, ПУ Крагујевац	Педагошка документација, извештаји
Праћење ризичног понашања ученика путем свакодневног контакта у циљу стицања увида у њихов социјално психолошки статус	Одељењске старешине педагог-психолог	Центар за социјални рад, Школска управа, ПУ Крагујевац	Досије ученика, евиденције
Организовање и реализација спортских активности: - фер плеј турнири; -спортске игре по принципу сви побеђују; -спортом против насиља.	Наставници физичког васпитања, Ученички парламент	Одељењске старешине, Тим за заштиту	Педагошка документација, извештаји
Организовање и реализација културних, ваннаставних активности у циљу промоције школе као безбедног места	Задужени наставници, Тим за заштиту, Ученички парламент	Директор, локална заједница	Педагошка документација, извештаји
Организовање заједничких сусрета родитеља и ученика на теме: "Како заједно решавати проблеме насиља" "Реаговање у случајевима дигиталног насиља"	Родитељи, ученици, Ученички парламент, наставник информатике и рачунарства, педагог-психолог	Одељењске старешине, Тим за заштиту	Педагошка документација, извештаји
Редовни контакт са родитељима ученика починиоцем насиља или ученика који трпе насиље и њихово укључивање у заједничко решавање проблема	Одељењске старешине, педагог-психолог	Тим за заштиту, директор	Педагошка документација, извештаји
Интервентне активности: - спровођење процедура и поступака реаговања у ситуацијама насиља -праћење и евидентирање свих врста насиља -примена адекватних мера за сузбијање или ублажавање учињеног насиља - укључивање родитеља у решавање проблема -сарадња са локалном заједницом -праћење ефеката предузетих мера	Тим за заштиту, директор школе, одељењске старешине и остали актери	Родитељи, Центар за социјални рад, Школска управа, ПУ Крагујевац	Педагошка документација, извештаји
Активирање на основу правилника о безбедности: -унутрашње заштитне мреже -спољашње заштитне мреже	Тим за заштиту, остали актери	Стручна служба, Ученички парламент, Центар за социјални рад, Школска управа, ПУ Крагујевац	Педагошка документација, извештаји
Покретање поступака унутар установе: -васпитни (према ученицима и родитељима) -васпитно дисциплински (према ученицима) -дисциплински (према наставницима и запосленима)	Директор школе	Центар за социјални рад, Школска управа, ПУ Крагујевац	Извештаји, решења
Праћење промена понашања ученика	Одељењске старешине	Стручна служба, Ученички парламент, Тим за заштиту	Педагошка документација, извештаји

Прикупљање документације, вођење евиденције и обезбеђивање поверљивости података.	Тим за заштиту	Стручна служба, директор, наставници	Педагошка документација, извештаји
Организовање и промовисање активности школе, сарадња са другим установама	Тим за заштиту	Стручна служба, директор	Педагошка документација, извештаји
Праћење и вредновање ефеката предузетих мера у заштити од насиља.	Тим за заштиту	Стручна служба, директор, стручна тела, Савет родитеља, Школски одбор	Педагошка документација, извештаји